EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 2.6.2021.
COM(2021) 272 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Piecpadsmitais gada ziņojums (2020. gads) par Savienības palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Piecpadsmitais gada ziņojums (2020. gads) par Savienības palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

1. IEVADS

Padomes Regula (EK) Nr. 389/2006[1] (turpmāk "Atbalsta regula") ir Kipras turku kopienai ("KTK") sniegtās palīdzības pamats un paredz ikgadēju ziņošanu Padomei un Eiropas Parlamentam.

2. PALĪDZĪBAS PROGRAMMU PLĀNOŠANA

Laikposmā no 2006. gada līdz 2020. gada beigām darbībām Atbalsta regulas ietvaros tika plānots piešķirt 592 miljonus EUR. 2020. gada rīcības programmai 2020. gada jūlijā (I daļa) un 2020. gada septembrī (II daļa) atvēlētā summa kopā bija 36,6 miljoni EUR[2]. No daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2014.–2020. gadam programmai tika nodrošināts stabils ikgadējs finansējums daudzgadu perspektīvā. Taču palīdzības programma pēc būtības ir pagaidu programma, kuras mērķis ir veicināt Kipras atkalapvienošanos, un gan Atbalsta regulā, gan Padomes Regulā (ES, Euratom) Nr. 1311/2013[3], ar ko nosaka DFS, ir pieļauta pārskatīšana, ja tiktu panākta atkalapvienošanās.

3. ĪSTENOŠANAS MEHĀNISMI

Programma tiek īstenota tajos Kipras Republikas apgabalos, kuros Kipras Republikas valdība nav faktiskās kontroles un kuros *acquis* piemērošana ir uz laiku apturēta saskaņā ar Pievienošanās līguma 10. protokolu. Palīdzība tiek īstenota, izmantojot tiešo un netiešo pārvaldību.

Komisija īsteno šo programmu unikālos politiskos, juridiskos un diplomātiskos apstākļos. Lai īstenotu šo programmu, vienlaikus ievērojot pareizas finanšu pārvaldības principus, ir vajadzīgi *ad hoc* pasākumi. Parastos apstākļos ES finansēto atbalsta programmu tiesiskais regulējums attiecībā uz palīdzības attīstību tiktu noteikts nolīgumos ar saņēmējvalsts valdību. Kipras turku kopienai paredzētās palīdzības gadījumā šādus nolīgumus nevar noslēgt. Komisijas atbildības jomā ietilpst objektīvā riska pārvaldība un mazināšana, un pieņemtie pasākumi ietver līgumu intensīvu uzraudzību un atbalsta sniegšanu saņēmējiem, pārskatītus maksājumu nosacījumus un piesardzīgu pieeju bankas garantiju izmantošanai. Ievērojama daļa palīdzības tiek sniegta dotāciju veidā, un tam ir vajadzīga resursietilpīga pārvaldība.

Lai nodrošinātu ietekmi, KTK ir jābūt pilnībā iesaistītai darbā, kura mērķis ir sagatavoties *acquis* īstenošanai pēc Kipras jautājuma noregulēšanas.

Programmas darba grupa strādā ar Nikosijas ziemeļdaļā esošā ES programmas atbalsta biroja (*EUPSO*) starpniecību. Arī Komisijas pārstāvniecība Kiprā rīko sanāksmes, seminārus un preses konferences un informē Kipras sabiedrību visā salā, tostarp par atbalsta programmu. Papildus tam darbojas atbalsta programmas finansētais ES informācijas punkts, kurš īsteno dažādus komunikācijas un

---

[1] Padomes Regula (EK) Nr. 389/2006 (2006. gada 27. februāris), ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību, un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2667/2000 par Eiropas Rekonstrukcijas aģentūru (OV L 65, 7.3.2006., 5. lpp.).

[2] Komisijas Īstenošanas lēmums (2020. gada 18. jūnijs) par rīcības programmas pieņemšanu attiecībā uz Kipras turku kopienu 2020. gadam (I daļa) (C(2020) 4008) un Komisijas Īstenošanas lēmums (2020. gada 25. augusts) par rīcības programmas pieņemšanu attiecībā uz Kipras turku kopienu 2020. gadam (II daļa) (C(2020) 5698).

[3] Padomes Regula (ES, Euratom) Nr. 1311/2013 (2013. gada 2. decembris), ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam (OV L 347, 20.12.2013., 884. lpp.).

pamanāmības veicināšanas pasākumus, sniedzot informāciju par ES politiku, prioritātēm un darbībām, ar ko tiek atbalstīta KTK, kā arī popularizējot Eiropas kultūru.

4. ĪSTENOŠANA PĀRSKATA PERIODĀ

4.1. Vispārējs pārskats

Komisija turpina īstenot Atbalsta regulu, kuras vispārējais mērķis ir atbalstīt atkalapvienošanos. Komisija ir gatava programmu pielāgot gadījumā, ja noregulējuma sarunās tiktu panāktas kādas vienošanās.

2020. gadā veikto darbību ietvaros tika turpināti vairāki jau iesākti un sekmīgi projekti, piemēram, ES stipendijas un uzticēšanās veicināšanas pasākumi, ar ko tiek atbalstīta Kultūras mantojuma tehniskā komiteja (KMTK) un Komiteja bezvēsts pazudušo jautājumos (KBPJ). Ar īpašu mehānismu tika turpināta divkopienu tehnisko komiteju iniciatīvu finansēšana.

Dotāciju atbalsts joprojām ir nozīmīga programmas daļa. Palīdzība, kas tika sniegta svarīgākajām ekonomikas nozarēm, gatavojoties noregulējuma panākšanai, tika papildināta ar projektiem, kuros atbalsta privāto sektoru un lauku teritorijas, kā arī cilvēkresursu attīstību. Turpinājās darbs, kura mērķis ir panākt jūtamu uzlabojumu dzīvnieku slimību izskaušanā un pārtikas nekaitīguma nodrošināšanā.

Saņēmēju spējas pēc visaptveroša noregulējuma panākšanas rezultatīvi īstenot *acquis* joprojām ir izteikti nevienmērīgas, turklāt joprojām nav apstiprināti daudzi tiesību akti. Tomēr KTK turpināja gūt labus panākumus vairākās jomās un guva labāku izpratni par uzdevumiem, kas saistīti ar to tiesību aktu īstenošanu, kuri saskaņoti ar ES standartiem.

Viens no vēl neatrisinātajiem jautājumiem ir Famagustas kanalizācijas tīkla izbūve, par kuru noslēgto līgumu Komisija izbeidza 2013. gada decembrī. Strīdā ar bijušo darbuzņēmēju tika sākts šķīrējtiesas process, un iztiesāšana joprojām turpinās. Vienlaikus tika noslēgts līgums par saistītajiem remontdarbiem, taču darbi vēl nav sākti.

Atbalsta programmas īstenošanu apgrūtināja Covid-19 pandēmijas uzliesmojums. Komisija pārliecinājās, ka, neraugoties uz apstākļiem, programmas īstenošana tiek nodrošināta, un ieviesa ietekmes mazināšanas pasākumus, lai nodrošinātu projektu turpināšanu. Svarīgi ir tas, ka ātri tika mobilizēta ārkārtas pasākumu pakete, lai Kipras turku kopienai nodrošinātu visneatliekamākās medicīniskās piegādes, ekonomisko atbalstu mikrouzņēmumiem un MVU, kā arī ekspertu padomus.

Gada beigās programmā spēkā bija 194 līgumi.

4.2. Progress mērķu sasniegšanā

Atbalsta programmas vispārējais mērķis ir sekmēt Kipras atkalapvienošanos, veicinot KTK ekonomisko attīstību un īpašu uzmanību veltot salas ekonomiskajai integrācijai, kontaktu uzlabošanai starp abām kopienām un ar ES, kā arī pasākumiem, kuru mērķis ir sagatavoties *acquis* īstenošanai.

2020. gadā saistībā ar katru no Atbalsta regulas mērķiem tika veikti turpmāk minētie pasākumi.

4.2.1. 1. mērķis: infrastruktūras attīstīšana un pārstrukturēšana

UNDP ietvaros turpinājās Vietējās infrastruktūras mehānisma (*LIF*) īstenošana saskaņā ar pašreiz spēkā esošajiem iemaksu nolīgumiem, kas parakstīti ar Komisiju par 23,4 miljoniem EUR. Mehānisms nodrošina atbalstu ar ieguldījumiem vietējā infrastruktūrā saistītu atbilstīgu projektu sagatavošanai un īstenošanai. Papildus divpadsmit būtiskiem projektiem, ko sekmēja *LIF*, 2020. gadā tika pabeigts arī optimizēts otrais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus attiecībā uz vietējām kopienām, kā rezultātā *LIF* īstenošanā iespējami pieci papildu projekti.

ES divkopienu projekts *Pedieos* upes rehabilitācijai, kura mērķis ir vienot Kipras kopienas, nodrošinot kopīgas atpūtas iespējas, sasniedza detālplānojuma posmu.

Ūdensapgādes nozarē tika turpināti jaunā Nikosijas kanalizācijas kolektora (JNKK) būvniecības darbi. JNKK projektā paredzēts izbūvēt kanalizācijas vadus 13 km garumā notekūdeņu novadīšanai no Nikosijas teritorijas uz divkopienu Nikosijas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (NAI), kas izveidota ES finansētā projektā, kurš tika pabeigts 2013. gadā. Neraugoties uz to, ka Covid-19 ierobežojumu dēļ darbi trīs mēnešus bija apturēti, projekts virzījās uz priekšu, un tika uzstādīti aptuveni 80 % cauruļvadu un būvētas sūkņu stacijas.

Darbi, kuri bija paredzēti, lai izbūvētu apūdeņošanas sistēmu, kas atkārtoti izmanto *Morphou* NAI attīrītos notekūdeņus, tika pabeigti 2020. gada martā. Tika pabeigts arī detālplānojums un saistītās iepirkuma dokumentācijas izstrāde saistībā ar jaunās Nikosijas NAI attīrīto notekūdeņu un dūņu atkārtotu izmantošanu.

Būvdarbu līgums un saistītais uzraudzības pakalpojumu līgums par Famagustas kanalizācijas tīklu labošanas/remonta darbiem tika parakstīti 2019. gada martā, bet būvdarbi vēl nav sākti. Inženieru un arhitektu kamera 2021. gada sākumā piešķīra "projekta vīzu".

Abi grozītie būvdarbu līgumi par atkritumu poligona paplašināšanu un par atkritumu poligona gāzu atdalīšanas (degazācijas) iekārtu, kuri tagad cieto atkritumu apsaimniekošanas jomā veido ieguldījumu vairāk nekā 4,5 miljonu EUR apmērā, ir labi virzījušies uz priekšu, neraugoties uz Covid-19 pandēmiju. Ar grozījumiem tiks nodrošināts, ka no atjaunojamiem energoresursiem (poligona gāzes savākšana, attīrīšana un sadedzināšana) varēs saražot līdz 0,8 MW elektroenerģijas. Saražotā elektroenerģija nodrošina poligona notekūdeņu (infiltrāta) ilgtspējīgu attīrīšanu nesen pasūtītajā attīrīšanas iekārtā, kas citādi galasaņēmējam radītu nepieņemamas darbības izmaksas.

Izmantojot spēju veidošanas pakalpojumu līgumu, atkritumu apsaimniekošanas praksē vietējās kopienās tika ieviesti aprites ekonomikas principi. Balstoties uz impulsu, ko saņēmējs devis, pieņemot ES veicināto tiesību aktu par izlietoto iepakojumu, drīzumā tiks pabeigta pirmās "bezpeļņas" ražotāju atbildības organizācijas (RAO) izveide izlietotā iepakojuma reciklēšanai.

Atbilstīgi ES finansētajam integrētas cieto atkritumu apsaimniekošanas plānam dotācijas, ar ko astoņas vietējās kopienas tiek atbalstītas, lai tās varētu uzlabot savu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru, ir īstenošanas beigu posmā. Ar tās pašas dotāciju shēmas atbalstu Nikosijā tika uzbūvēta patversme no vardarbības ģimenē cietušo izmitināšanai.

Atjaunojot gaisa kvalitātes monitoringa tīklu un izveidojot gaisa un degvielas/kurināmā kvalitātes references laboratoriju, tiek uzlabota vietējā tehniskā spēja uzraudzīt vides kvalitāti.

2020. gada beigās tika pabeigta tehniskā palīdzība energoefektivitātes programmas īstenošanai skolās. Intervences laikā 10 izmēģinājuma skolās tika analizēti energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, piemēram, logu nomaiņa, ēku norobežojošo konstrukciju remonts un apgaismojuma, siltumapgādes un dzeses sistēmu modernizācija. Tika analizēta arī minēto uzlabojumu izmaksu lietderība, ņemot vērā vietējos ekonomiskos faktorus. Pētījuma secinājumi tiks izmantoti, lai novērtētu turpmāko intervenču piemērotību.

4.2.2. 2. mērķis: sociālās un ekonomiskās attīstības veicināšana

Atbalsta programmā tika mobilizēts finansējums, lai segtu steidzamākās vajadzības, ko veselības nozare noteikusi cīņā pret Covid-19 pandēmiju. Tās ietvēra individuālos aizsardzības līdzekļus, laboratorijas ierīces, testēšanas komplektus un ventilatorus. Lai palīdzētu novērst pandēmijas sociālekonomisko ietekmi, tika mobilizēta arī ārkārtas pasākumu pakete ekonomikas jomā 11 miljonu EUR vērtībā.

Tika būtiski paplašināts projekts "Inovatīva uzņēmējdarbība un dialogs", kuru īsteno ar *Northern Ireland Cooperation Overseas* (*NI-CO*). Kopējās finanšu saistības tagad ir 16,6 miljoni EUR, un, lai palīdzētu apkarot Covid-19 pandēmijas nelabvēlīgo ekonomisko ietekmi, tika pievienots jauns komponents "Darbvietu saglabāšana un radīšana". Ārkārtas atbalsts 3 miljonu EUR apmērā tika sadalīts mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem, kuri tika slēgti noslēdzes laikā, lai palīdzētu tiem atjaunot krājumus un segt citas *ad hoc* izmaksas, kas vajadzīgas darbību atsākšanai.

Lauku attīstības jomā tika paplašināts tehniskās palīdzības līgums par lauksaimniecisko konsultāciju pakalpojumiem (LKP). Projekts atbalsta LKP stratēģiju un nodrošina konsultāciju pakalpojumus uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus "Ieguldījumi lauksaimniecībā" (Lauku attīstība IV) dotāciju saņēmējiem. Uzaicinājums tika pabeigts 2020. gadā, un Komisija noslēdza 55 dotāciju nolīgumus 4,3 miljonu EUR apmērā ar mērķi stiprināt lauksaimniecības vērtības ķēdi.

2020. gada sākumā tehniskās palīdzības projektā, kura mērķis ir stiprināt veterināru spējas dzīvnieku slimību profilaksē, kontrolē un izskaušanā, tika pabeigta otra liela mēroga dzīvnieku paraugu ņemšana un testēšana attiecībā uz prioritārajām slimībām (brucelozi, tuberkulozi). Tika paņemti paraugi no vairāk nekā 300 000 dzīvnieku (liellopiem, aitām un kazām) un veikti 383 000 testu, lai atklātu inficētus dzīvniekus un izņemtu tos no saimniecībām. Tā rezultātā brucelozes izplatība Kipras turku kopienā samazinās.

Komisija arī iepirka laboratorijas testus un veterināros palīgmateriālus un sāka tādu pakalpojumu iepirkumu kā dzīvnieku paraugu ņemšana un testēšana. Šā atbalsta apmērs ir gandrīz 1 miljons EUR, un tā mērķis ir arī turpmāk veicināt prioritāro dzīvnieku slimību atklāšanu un izskaušanu. Papildus tam tika iepirkts laboratorijas aprīkojums gandrīz 500 000 EUR apmērā, lai palīdzētu palielināt testēšanas apjomu un uzticamību pārtikas un veselības laboratorijās.

ES atbalsts veicināja progresu privāto veterināru iesaistē dzīvnieku paraugu ņemšanā un testēšanā, kā arī citus ar sabiedrības veselību saistītus uzdevumus. Saņēmējs pieņēma ES veicināto tiesību aktu, kas privātiem veterināriem ļauj veikt iepriekš minētos uzdevumus.

Slimību izskaušanas programma tika nostiprināta, uzbūvējot dzīvniekizcelsmes atkritumu iznīcināšanas sistēmu. Būvdarbi tika pabeigti 2020. gada sākumā.

Komisija ir arī atbalstījusi dzīvniekizcelsmes atkritumu apsaimniekošanas plāna sagatavošanu, lai nodrošinātu attiecīgo iekārtu rentablu darbību.

2020. gadā tika sākts ES finansētas tehniskās palīdzības iepirkums 3,2 miljonu EUR vērtībā, lai palīdzētu paātrināt ES saskaņoto standartu rezultatīvu īstenošanu visā dzīvniekizcelsmes pārtikas ražošanas ķēdē.

Izglītības nozarē tika pabeigta uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus "Mācīšanas un mācīšanās uzlabošana, izmantojot pastāvīgas profesionālās pilnveides mehānismu" izvērtēšana un piešķirtas līguma slēgšanas tiesības. Joprojām netraucēti tiek īstenots Komisijas ilgtermiņa mērķis pielāgot Kipras turku bērnu izglītību starptautiskajai paraugpraksei.

Lai gan Covid-19 pandēmija pārtrauca projektu profesionālās izglītības un apmācības programmu izstrādei, tas tiek īstenots, izmantojot pārskatītos arodprasmju profesionālos standartus, kas izstrādāti projekta *VETLAM* II laikā, lai pilnveidotu mācību programmas.

Projekts 1,1 miljona EUR vērtībā zinātnes laboratoriju ierīkošanai pamatskolās tagad — pēc dažiem kavējumiem — ir sākotnējā īstenošanas posmā, un laboratorijas paredzēts ierīkot 48 skolās. Ir nopirkta arī ceļojošā laboratorija, kas ir īpaši aprīkots autobuss.

Pasaules Bankas īstenotās ekonomiskās uzraudzības programmā tika aizvien nodrošināta papildu padziļināta analīze un tehniskā palīdzība. Programmā uzsvars tika likts uz fiskālo analīzi un finansiāli ilgtspējīgām pārvaldes struktūrām, ar ekonomiku un tirdzniecību saistīto atkalapvienošanās ietekmi, privātā sektora attīstību un sociālo iekļaušanu, kā arī makroekonomisko uzraudzību.

4.2.3. 3. mērķis: izlīguma veicināšana, uzticēšanās veicināšanas pasākumi un atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai

Komiteja bezvēsts pazudušo jautājumos (KBPJ), izmantojot atbalsta programmu saskaņā ar *UNDP* iemaksu nolīgumu, turpināja praktisko darbu un darbu laboratorijā. No kopskaitā 2002 bezvēsts pazudušām personām KBPJ līdz 2020. gada beigām bija ekshumējusi 1188 personu mirstīgās atliekas, kuras 994 gadījumos tika identificētas ar ģenētisko analīžu palīdzību un nogādātas piederīgajiem. Pandēmija un ārkārtīgi karstie laikapstākļi 2020. gadā būtiski palēnināja rakšanas darbus, liekot KBPJ dalībniekiem izstrādāt jaunu rakšanas stratēģiju neparedzētu notikumu gadījumā.

2020. gada decembrī iemaksu nolīgums tika pagarināts, lai KBPJ darbībai 2021. gadā nodrošinātu finansējumu 2,6 miljonu EUR apmērā. Kopumā 2006.–2020. gadā ES piešķīra vairāk nekā 30 miljonus EUR, kas ir 75 % no kopējā finansējuma, kas piešķirts KBPJ šajā laikposmā.

Kultūras mantojuma aizsardzība, ko īsteno divkopienu Kultūras mantojuma tehniskā komiteja (KMTK), aizvien ir atbalsta programmas atbalstīto izlīguma un uzticēšanās veicināšanas darbību svarīgs komponents, un šajā saistībā 2020. gadā ir pabeigti 18 projekti. Kopumā Kultūras mantojuma programmai ir piešķirts ES finansējums gandrīz 20 miljonu EUR apmērā, un tas tiek izmantots, lai uzlabotu kultūras mantojuma objektu aizsardzību salā. Kopā tie ir 79 pabeigti darbu projekti un 17 projekti, kas vēl turpinās.

Ar mehānismu divkopienu tehnisko komiteju atbalstam tika turpināta abu kopienu vienošana un kipriešu ikdienas problēmu risināšana. 2020. gadā tas finansēja unikālu uzticēšanās veicināšanas pasākumu, kas sekmēja gleznu un audiovizuālo arhīvu

atgriešanu abu kopienu starpā. Atlasītu gleznu un audiovizuālo materiālu izstāde bija augsta līmeņa politisks pasākums, ko apmeklēja abu kopienu līderi. Neraugoties uz pandēmiju un robežšķērsošanas vietu slēgšanu, kultūras, vides, izglītības un veselības komitejas īstenoja vairākas mērķorientētas darbības.

Pēc izmēģinājuma posma 2020. gadā tika parakstīts jauns nolīgums ar Apvienoto pasaules koledžu (*UWC*), lai nodrošinātu 20 papildu divgadīgas stipendijas *International Baccalaureate* (*IB*) diplomam. *UWC* Kiprā īstenos arī jauniešu iesaistes pasākumus un īsus kursus. Mērķis ir izveidot Kipras jauniešu kopienu, kura ir iesaistīta attiecīgajās darbībās un kurai ir prasmes pozitīvu pārmaiņu veikšanā viņu sabiedrībā.

Atbalsta programmas ietvaros tika finansēts arī *PRIO Cyprus Centre*, lai turpinātu darbu saistībā ar "miera dividendēm", kas jāpanāk ar Kipras problēmas visaptverošu noregulējumu. Jaunajā pētījumā tika uzsvērti būtiskie ieguvumi, ko risinājums nodrošina darījumdarbībai, pievēršoties kipriešu bažām par noregulējuma ekonomisko ietekmi. Pētījums tika publicēts 3 valodās (grieķu, turku un angļu valodā), un ar to tika iepazīstināta plaša sabiedrība un starptautiskā kopiena.

2020. gadā turpinājās atbalsta sniegšana pilsoniskajai sabiedrībai. Programmā "Pilsoniskās sabiedrības telpa", kurā tiek sniegta tehniskā palīdzība pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO), turpinājās PSO spēju veidošana, pilsoniskās sabiedrības attīstībai labvēlīgas vides veicināšana un atbalsts tīklošanās pasākumiem un kopīgai rīcībai ar Kipras grieķu un citām ES PSO. Izmantojot mehānismu "Grow Civic", programmā "Pilsoniskās sabiedrības telpa" ir atbalstītas 92 aktīva pilsoniskuma iniciatīvas (22 no tām — 2020. gadā) tādās jomās kā miers un izlīgums, jaunatne, izglītība, veselība, māksla, cilvēktiesības un vide. 2020. gada beigās stājās spēkā jauns 30 mēnešu līgums par programmu "Pilsoniskās sabiedrības telpa".

2020. gadā norisinājās uzaicinājums iesniegt priekšlikumus "Kipras pilsoniskā sabiedrība rīcībā VII". Lai paplašinātu uzaicinājuma tvērumu, pirmo reizi finansējums ir atvēlēts mazākām/pamata PSO. Dotācijas, kas piešķirtas saskaņā ar iepriekšējo uzaicinājumu un uzaicinājumu cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, ir īstenošanas posmā, un dotāciju saņēmēji turpina sadarboties ar Kipras grieķu darījumu partneriem.

Gada sākumā ES finansēja iniciatīvas, kas veicināja un nodrošināja cilvēku tirdzniecības un naida runas kā īpaša noziedzīga nodarījuma iekļaušanu vietējos tiesību aktos.

4.2.4. 4. mērķis: Kipras turku kopienas tuvināšana Eiropas Savienībai

ES stipendiju programmas pārvaldība kopš 2014./2015. akadēmiskā gada ir deleģēta Britu padomei. Ar pēdējā uzaicinājuma ietvaros pieejamo budžetu varēja finansēt 138 stipendijas 2020./2021. akadēmiskajam gadam, un 127 stipendiāti tās pieņēma. Ar šīm stipendijām tiek atbalstīti studenti pirmā posma studiju programmu pirmajā gadā, diplomandi maģistrantūras un doktorantūras studiju programmās, kā arī pētnieki un profesionāļi savu valodu zināšanu un profesionālo prasmju turpmākā pilnveidē vairākās ES dalībvalstīs.

Stipendiju programmā kopš 2007. gada ir piešķirtas stipendijas gandrīz 1700 Kipras turku studentiem un profesionāļiem. Galvenā problēma šajā uzaicinājumā bija pandēmijas uzliesmojums pieteikumu iesniegšanas un atlases laikā, bet tā tika mazināta ar īpašiem Britu padomes veiktiem pasākumiem.

ES informācijas punkts, ko kopā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Kiprā vada *EUPSO*, 2020. gadā piesaistīja lielu sabiedrības uzmanību ES, pielāgojot savus pasākumus tiešsaistes platformām. Tas aptvēra vairāk nekā 15 ar ES saistītus tematus, tostarp Eiropas zaļā kursa kampaņu un plaša mēroga informatīvu kampaņu par energoefektivitāti. ES informācijas punkts ir informējis arī par tādiem tematiem kā LGTBI tiesības, ar dzimumu saistīta vardarbība, personu ar invaliditāti tiesības un cilvēku tirdzniecība.

ES informācijas punkts organizēja 17 pasākumus, galvenokārt tiešsaistē, ieskaitot plaša mēroga Eiropas dienas kampaņu, un 54 atkārtotus pasākumus, tostarp mūzikas koncertu sēriju "Paliec mājās!" noslēdzes periodā. Pasākumi piesaistīja vairāk nekā 15 000 dalībnieku. Tika īstenota arī plaša mēroga informatīva kampaņa par Covid-19. Visbeidzot, tika izplatīti 9 informatīvi biļeteni un 35 tiešsaistes infografikas un vietējos plašsaziņas līdzekļos tika publicēti 157 ziņu raksti un pārraidīti 3 televīzijas sižeti.

Arī sociālā tīkla *Facebook* lapas "Abbilgi" apmeklētāju plūsma apliecina pasākumu popularitāti — 2020. gadā iegūts 2000 jaunu sekotāju, kopējam sekotāju skaitam kopš atklāšanas sasniedzot 20 249.

4.2.5. 5. un 6. mērķis: Kipras turku kopienas sagatavošana acquis *ieviešanai un īstenošanai*

Komisijas Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instruments (*TAIEX*) tiek izmantots Atbalsta regulas 5. un 6. mērķa īstenošanai un tādējādi palīdz sagatavot Kipras turku kopienu *acquis* īstenošanai, ņemot vērā, ka pēc Kipras jautājuma visaptveroša noregulējuma *acquis* piemērošanas atlikšana tiks atcelta.

2020. gadā tika turpināta palīdzība 17 galvenajās *acquis* jomās jeb "sektoros". 2020. gadā notika kopskaitā 49 pasākumi. Kopš 2020. gada marta visi *TAIEX* pasākumi tika organizēti tiešsaistē. Tika izstrādāta jauna *TAIEX* palīdzības sistēma laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam, procesā izraugoties 54 dalībvalstu ekspertus.

Kopš Covid-19 pandēmijas sākuma regulāru palīdzību sniedza *TAIEX* veselības eksperti. Atbalsta mērķis bija sniegt konsultācijas par tūlītējiem pasākumiem slimības apkarošanai un palīdzēt izveidot stratēģiskāku reaģēšanas mehānismu krīzes pārvarēšanai. Eksperti palīdzēja izstrādāt arī vakcinācijas izvēršanas plānu un reģistru, sagatavojot pamatu ES apstiprināto vakcīnu piegādei KTK.

Turpinājās *TAIEX* atbalsts tirdzniecībai pāri Zaļajai līnijai. 2020. gada sākumā *TAIEX* eksperti cita starpā veica regulāras kartupeļu fitosanitārās pārbaudes. Tomēr pēc pandēmijas uzliesmojuma Komisija vairs nevarēja uz Kipru nosūtīt ekspertus atsevišķu produktu regulāru pārbaužu veikšanai, kā paredzēts Regulā (EK) Nr. 866/2004.

4.3. Finansiālā izpilde (līgumi un maksājumi)

4.3.1. Līgumu slēgšana

Komisija 2020. gadā parakstīja līgumus, uzņemoties juridiskas saistības 42,6 miljonu EUR apmērā, un tas, ņemot vērā cilvēkiem noteiktos un finansiālos ierobežojumus, nepilnības attiecībā uz gatavību īstenot nākotnē piemērojamo *acquis* un projektu ilgtspēju, nozīmē, ka ir novērsts līgumu slēgšanas iekavējums.

4.3.2. Maksājumi

2020. gadā maksājumu apmērs bija 41 miljons EUR (2019. gadā — 35 miljoni EUR).

4.4. Uzraudzība

Komisija ir tieši atbildīga par lielākās daļas projektu īstenošanu (tieša pārvaldība). Komisijas darbinieku veiktās uzraudzības līmenis ir ļoti augsts — tie uztur pastāvīgus sakarus ar darbuzņēmējiem, veic pārbaudes uz vietas, kā arī piedalās sanāksmēs uz vietas un koordinācijas komiteju sanāksmēs. Dotāciju atbalsta grupas (DAG) sniegtās tehniskās palīdzības ietvaros aizvien tika sniegta palīdzība Komisijai, lai uzraudzītu, kā tiek īstenoti dotāciju līgumi, vienlaikus arī palīdzot dotāciju saņēmējiem ES dotāciju līgumu īstenošanas noteikumu izpildē, arī attiecībā uz sekundāro iepirkumu.

Turklāt Komisija vairākus līgumus īsteno netiešās pārvaldības režīmā. Īstenotājstruktūras, piemēram, *UNDP*, Britu padome un *NI-CO*, sniedz ziņojumus Komisijai saskaņā ar attiecīgajiem pamatlīgumiem. Komisija aktīvi piedalās šo pasākumu ikdienas uzraudzībā.

4.5. Revīzija un kontrole

Ieteikumi, kas sniegti pēdējā revīzijā, kuru Iekšējās revīzijas dienests veica 2017. gadā, un kas saistīti ar iekšējās kontroles pasākumiem publiskā iepirkuma jomā, ir pilnībā īstenoti.

4.6. Izvērtēšana

Uz rezultātiem vērstās uzraudzības (*ROM*) projekta ietvaros turpinājās izraudzīto darbību pārskatīšana un tika sniegta pirmā paredzētā apmācība par attiecīgo ieinteresēto personu uzlabotu iekšējās uzraudzības spēju. No *ROM* ekspertiem saņemtie ieteikumi par atbilstību, efektivitāti, lietderību un ilgtspēju tiek integrēti pārskatītajās darbībās un plašākā kontekstā.

2020. gadā turpinājās atbalsta programmas vidusposma novērtēšana. Mērķis ir sniegt vispārēju neatkarīgu novērtējumu un apkopot pierādījumus par progresu, kas 2013.–2018. gadā gūts Atbalsta regulā noteikto mērķu sasniegšanā. Galīgā ziņojuma projekts tika iesniegts 2020. gada decembrī, un secinājumi tajā ir pozitīvi.

4.7. Informācijas sniegšana, publicitāte un pamanāmība

2020. gadā notika kopumā 429 pamanāmības un komunikācijas pasākumi, ar Covid-19 saistīto ierobežojumu dēļ — galvenokārt tiešsaistē. Tika publicēti trīs bukleti par izglītību prasmju veicināšanai, Zaļās līnijas regulu un vidi angļu, turku un grieķu valodā, un sākās divu citu bukletu sagatavošana.

4.8. Apspriedes ar Kipras Republikas valdību

Tika rīkotas sanāksmes ar Kipras Republikas valdības pārstāvjiem, tostarp Covid-19 krīzes laikā. Komisija turpina paļauties uz valdības sadarbību īpašuma tiesību pārbaudīšanā un divkopienu tehnisko komiteju darba veicināšanā. Komisija regulāri tiekas ar pastāvīgo pārstāvniecību.

5. SECINĀJUMI

Komisija turpina sniegt palīdzību saskaņā ar Atbalsta regulu ar mērķi veicināt Kipras atkalapvienošanos, cenšoties sasniegt sešus regulā izvirzītos mērķus un tādējādi atbalstot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību. 2020. gadā palīdzība joprojām bija vērsta uz jomām, kurās ir īpaši problemātiski panākt atbilstību nākotnē piemērojamajam *acquis*.

Līdzšinējās palīdzības rādītāji un projektu gatavība tiks pastāvīgi ņemti vērā turpmākajā programmu plānošanā. Arī turpmāk galvenie centieni tiks veltīti lielākas ietekmes panākšanai prioritārajās jomās — tiks īstenots mazāk pasākumu, bet tie būs vērienīgāki.

Komisija ir gatava piešķirt resursus, arī atbalsta programmas ietvaros, lai pēc vajadzības atbalstītu ANO vadītās noregulējuma sarunas.